

OPONENTSKÝ POSUDEK

bakalářské práce

na téma

ŽIDÉ V DOBRUŠCE – SE ZAMĚŘENÍM NA VÝCHODOČESKÉ SEKTY V 18. STOLETÍ

Radka Fabiánová

Kolegyně Fabiánová nepochybně předložila poměrně kvalitně vypracovanou práci na téma dějin židovské obce v Dobrušce s přihlédnutím k dobovému fenoménu sekty „Izraelitů“ působící ve východních Čechách 18. století. Po formální stránce je práce velmi dobře strukturována. Ačkoliv se jedná o práci bakalářskou, vykazuje kreativní prvky badatelského ducha, který se projevil nejen v bádání v archívech královehradeckého biskupství, jak kolegyně uvádí, ale také ve snaze o samostatné zhodnocení předložených informací, které se opírají o mínění starší i nejsoučasnější odborné diskuse. Práce je bohatá po faktografické stránce.

Uvedené téma je interdisciplinární, pohybující se na hranici judaistiky a církevních dějin. Je zřejmé, že se kolegyně více soustředila na stránku judaistickou. Sekta „Izraelitů“ nebyla jediným hnutím skrytých ne-katolíků ve východních Čechách. Kolegyně mohla o něco více popsat fenomén „východočeských blouznivců“ jako takový, který byl popsán jak v odborné literatuře (Váchal, Medek, Machovec – a v poslední době Nešpor: „Víra bez církve: Východočeské toleranční sektářství v 18. a 19. století, 2004), tak literatuře krásné (A. Stašek, „Blouznivci z hor“). **Existence sekty „Izraelitů“, inkorporující do svého přesvědčení i praxe prvky židovského náboženství, nás vede k otázce různých podob vztahu pronásledovaných protestantských skupin k židovství v před-toleranční době.** Židé v českých zemích byli perseksováni „úředním antisemitismem“ 18. století, nicméně židovství jako takové představovalo tolerované náboženství. Toto nelze říct o skrytých ne-katolících, kteří nejenže byli poddáni rekatolizaci a pronásledování ve své vlasti, ale také trpěli nepochopením ze strany evangelického duchovenstva v sousedních německých zemích pro své neortodoxní smýšlení. **V této bezútešné situaci mohlo tolerované postavení judaismu řadě z českých ne-katolíků imponovat a v posledku tak vést ke sblížení.** Dle slov J.A. Helferta (cituje kolegyně, str. 23): *„ale oni viděli (ne-katolíci), kterak starý zákon židům bez překážky byl ponechán. Proč bychom se i my nepřidrželi starého zákona? Vždyť i ten jest slovem božím. I jali se seznamovati s židy.“* **Poměrování vlastní situace s tolerovaným postavením židovského náboženství, mělo své místo i mezi pronásledovanými francouzskými hugenoty.** Jak píše Zoša Szajkowski, v roce 1751 si evangelíci v Bordeaux stěžovali, že si nemohou zřídit hřbitov, zatímco Židé, kteří jsou nepřátelé Kristovi, svůj hřbitov mají a těší se lepšímu postavení než oni (*Szajkowski: Jews and the French Revolutions 1789, 1830, and 1848*, str. 379). Situace českých a francouzských evangelíků 17. a 18. století si byla podobná i co se týče

blouzniveckých nálad provázených extatickým prorokováním, milenianistickým očekáváním a heretickým učením.

Možná se kolegyně Fabiánová mohla pustit tímto směrem – stručnému závěrečnému srovnání různých postojů pronásledovaných ne-katolíků k židovství v uvedené době, namísto komparace „sekt Izraelitů“ a hnutí Jakuba Franka (případně hledání historických styčných bodů mezi frankismem a východními Čechami). Jistě zde existují podobnosti – obě skupiny žijí na pohraničí dvou jasně vymezených náboženských systémů. Frankismus však rozvinul svou doktrínu s výraznými rysy libertinismu a touhy po osvobození z pout náboženství. České ne-katolíky přivádí ke sblížení se s židovstvím jejich „písmácká“ spiritualita, kdy si chtějí podržet něco ze své na Písmu založené identity přilnutím ke Starému zákonu.

Tato kapitola se mi jeví jako jediný slabší bod v jinak dobře postavené práci. I přes výše uvedené výhrady navrhuji známku „**výborně**“ (1).

V Praze, dne 13.5. 2011

Mgr. David Biernot, ThD.